

Я. Мисько,
студентка,
О. Михайлова,
кандидат пед. наук, доцент,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У сучасному світі вивчення іноземних мов є важливою складовою освітнього процесу. Англійська мова як міжнародна є засобом міжкультурної комунікації, і тому її вивчення має не тільки освітню, а й соціокультурну значимість. Формування лінгвосоціокультурної компетентності в початковій школі допомагає учням розвивати навички діалогу, розуміти особливості англійської культури та забезпечує їхню готовність до участі у міжнародному спілкуванні.

Сучасна освіта все більше і більше збільшує вимоги до рівня навчання у навчальних закладах. Варто зауважити, що великий вплив на зміст навчання іноземної мови мали зміни в загальному житті країни та розвиток лінгвістичного навчання в Європі та світі взагалі. Згідно цього зростає роль вивчення іноземної мови як скупчення загальних та поглиблених знань країни, мова якої вивчається. Головною метою вивчення є здатність учнів до міжкультурного спілкування, яке формується за допомогою сукупності компетентностей, велику роль яких грає лінгвосоціокультурна.

Лінгвосоціокультурна компетентність включає: лінгвістичну компетентність (знання мовних структур, лексики, фонетики), соціальну компетентність (уміння взаємодіяти з різними соціальними групами, адекватно реагувати в різних ситуаціях), культурну компетентність (знання культурних особливостей, традицій, норм спілкування, що притаманні носіям мови).

С.Ю. Ніколаєва наголошує, що лінгвосоціокультурна компетентність включає в себе три компоненти: соціолінгвістичну, соціокультурну та соціальну компетенцію [4].

Формування в учнів лінгвосоціокультурна компетентність перш за все передбачає наступні аспекти: формування у дітей інтересу до ІМ як засобу міжнародного спілкування та засобу пізнання нової національної культури; розвивати пізнавальну діяльність дітей, формувати культуру розумової праці; розвивати толерантне ставлення до іншого народу [18, с. 55].

Поряд із зазначеними підходами і принципами, ефективними для формування ЛСКК є такі технології: ігрова діяльність, яка передбачає доцільне використання рольових ігор, моделювання реальних та уявних комунікативних ситуацій для закріплення нового матеріалу, формування навичок говоріння та підвищення мотивації навчання англійської мови; інтерактивне навчання створює середовище демократії та заохочує відкрите спілкування з людьми з різних культур, а також сприяє прояву критичного мислення в класі. Наприклад, проблемні ситуації. навчання з використанням інформаційних технологій, що

особливо актуальне в сучасній ситуації глобального міжкультурного спілкування і взаємопроникнення в різні сфери життя.

Вивченням діалогічного мовлення займалися багато вчених, як вітчизняних (Бухбіндер В.А., Берман І. М., Вайсбурд М. Л., Тернопольський О. Б.), так і зарубіжних (Александр Робін, Пауло Фрейре, Генрі Геру, Пітер Макларен).

Діалогічне мовлення – це форма мовлення, при якій відбувається безпосередній обмін висловлюваннями між двома або кількома особами. Вони допомагають нам розуміти один одного, більш менш успішно співіснувати.

Найважливішими особливостями діалогічного мовлення для педагогів, є комунікативні та психологічні її особливості. Діалог в процесі навчання англійської мови виступає не тільки як одна з найважливіших цілей навчання мовленнєвого спілкування, а й як засіб вдосконалення мовленнєвих умінь і навичок [2]. В основу навчання діалогічного мовлення покладені наступні принципи: комунікативна спрямованість навчання; психологічна готовність до сприйняття і реагування на стимул; ситуативна обумовленість діалогічного мовлення; врахування індивідуальних особливостей учнів; орієнтація на кандидатів у партнери (інтернаціональне та внутрішньо національне спілкування) [3]. Матеріал для навчання діалогічного мовлення повинен бути організований головним чином у вигляді мовленнєвих зразків, відповідних найбільш вживаним моделям, що вивчаються, і згрупованих навколо типових ситуацій мовленнєвого спілкування.

Важливе місце в навчанні діалогічного мовлення займає проблема сприйняття і розуміння змісту висловлювань партнерів на слух. Але, якщо порівнювати, то безумовно, учителя в більшості випадках набагато легше зрозуміти, ніж носія мови. Ця проблема, на жаль, ще мало досліджена [4]. Разом з тим, говорячи про аудитивний аспект діалогічного спілкування, можна говорити про необхідність засвоєння вмінь виділяти на слух головне і деталі прослуханого тексту, розуміти в повному обсязі зміст тексту, робити висновки, критично оцінювати почуте, розуміти мету і підтекст почутого, представляти сприйняту інформацію по-новому, спираючись на свої знання і досвід. Але в цьому випадку слід пам'ятати, про різні особливості пам'яті. Адже ті, у кого зорова пам'ять розвинена краще, ніж слухова, дуже важко не те що засвоюють, а елементарно сприймають текст на слух [5].

Незважаючи на те, що засвоєння діалогічного мовлення як однієї з основних форм мовленнєвого спілкування є важливим елементом навчання іноземних мов взагалі, англійської мови зокрема, в області навчання діалогічного мовлення є багато невирішених питань і сформована практика, як зазначають педагоги, має чимало недоліків [5]. До їх числа можна віднести наступні: навчання діалогічного мовлення зводиться до виконання вправ «питання-відповідь», хоча питання і відповіді є лише окремим випадком діалогічного спілкування; в діалозі учню відводиться, як правило, пасивна роль, він зазвичай тільки відповідає, а питання задає вчитель; при навчанні діалогічного мовлення використовується матеріал, що не має комунікативної цінності, а підібраний лише з навчальною метою [1]

Діалогічне мовлення виступає важливим інструментом для розвитку лінгвосоціокультурної компетентності, оскільки воно забезпечує інтерактивну взаємодію між мовцями, сприяє формуванню навичок комунікації в різних соціальних та культурних контекстах. Через діалог відбувається не лише обмін інформацією, а й адаптація мовця до особливостей мовної поведінки співрозмовника, засвоєння норм і традицій іншомовного середовища.

Завдяки діалогічному мовленню розвивається здатність до ситуативного мовлення, швидкого реагування на репліки співрозмовника, формулювання аргументованих відповідей та використання відповідних мовних засобів. Крім того, воно допомагає усвідомити особливості культурної варіативності мовного спілкування, що сприяє успішній міжкультурній комунікації.

Особливе значення діалогічне мовлення має у навчанні іноземної мови, оскільки воно стимулює розвиток мовної інтуїції, удосконалює вимову, розширює словниковий запас та підвищує рівень володіння граматичними конструкціями. Використання автентичних комунікативних ситуацій, рольових ігор та дискусій сприяє підвищенню мотивації студентів і дозволяє ефективно розвивати їхні мовні компетентності.

Отже, формування лінгвосоціокультурної компетентності учнів початкової школи через навчання діалогічного мовлення є важливим аспектом сучасної освіти. Інтеграція різноманітних методів навчання забезпечує не лише розвиток мовних навичок, але й соціальну адаптацію учнів у багатокультурному середовищі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. A Common European Framework of Reference for Languages Learning, Teaching, Assessment. Strasbourg, 2001. 264 с.
2. Колодязна В. В. (2004) Навчання діалогічного мовлення на уроках англійської мови за комунікативною методикою. *Англійська мова та література*. 2004. №5. С. 4.
3. Ніколаєва С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови*. 2010. № 2. С. 11–17.
4. Роман С. В. Методика навчання англійської мови у початковій школі : [навчальний посібник] / С. В. Роман. Київ: Ленвіт, 2009. 216 с.
5. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів. Київ: Генеза, 2002. 368 с.